

Sygn. akt III AUa 420/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska – Lasoń (spr.) SSA Bożena Grubba
Protokolant:	sekretarz sądowy Urszula Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2019 r. w Gdańsku

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R.

z udziałem D. C. i S. L. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 grudnia 2017 r., sygn. akt VII U 2401/17

1. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. kwotę 480,00 (czteryście osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Bożena Grubba SSA Grażyna Czyżak SSA Iwona Krzeczowska–Lasoń

Sygn. akt III AUa 420/18

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 30 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że D. C., zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik przez płatnika (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie podlega polskiemu ustawodawstwu w okresie od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 10 maja 2014 r. jednocześnie

uchylając zaświadczenie A1 o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego, mającym zastosowanie do osoby uprawnionej, wystawione dla D. C. na okres od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 11 lipca 2014 r.

Odwołanie od tej decyzji złożyła (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Decyzją nr (...) z dnia 30 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że S. L. (1), zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik przez płatnika (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie podlega polskiemu ustawodawstwu w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r. jednocześnie uchylając zaświadczenia A1 o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej, wystawione dla ubezpieczonego na okresy od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r., od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 21 lipca 2014 r. od dnia 3 sierpnia 2014 r. do dnia 19 września 2014 r. oraz od dnia 5 października 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r.

Odwołanie od tej decyzji złożyła (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Postanowieniem z dnia 29 marca 2017 r. sprawy z powyższych odwołań zostały połączone do wspólnego prowadzenia i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w punkcie I zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 30 listopada 2016 r. nr (...) i stwierdził, że S. L. (1) zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik (...) sp. z o.o. w R. podlega polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r.; w punkcie II zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 30 listopada 2016 r. nr (...) i stwierdził, że D. C. zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik (...) sp. z o.o. w R. podlega polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 10 maja 2014 r.; w punkcie III zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. i D. C. zawarli umowę zlecenia na okres od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 9 maja 2015 r. W dniu 12 maja 2014 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o wydanie zaświadczenia A1 w odniesieniu do D. C.. W informacji podano, że ubezpieczony wykonuje pracę w G. w Belgii. Czas pracy określono na 30% w Polsce i 70% pozostałych krajach. Wnioskowano o wydanie zaświadczenia na okres od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 11 lipca 2014 r. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do D. C. w okresie od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 11 lipca 2014 r. W dniu 1 kwietnia 2014 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. i S. L. (1) zawarli umowę zlecenia na okres od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 30 września 2014 r. W dniu 17 kwietnia 2014 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o wydanie zaświadczenia A1 w odniesieniu do S. L. (1). W informacji składanej w celu wydania zaświadczenia podano, że ubezpieczony będzie wykonywał pracę w G. w Belgii. Czas pracy określono na 30% w Polsce i 70% za granicą. Wnioskowano o wydanie zaświadczenia na okres od dnia 14 kwietnia 2014 r. do dnia 30 września 2014 r. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do ubezpieczonego w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 30 września 2014 r. Następnie (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o zmianę danych w wydanym zaświadczeniu A1 w związku z faktem, iż okres pracy za granicą uległ zmianie. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do S. L. (2) w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r. W dniu 29 maja 2014 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z kolejnym wnioskiem o wydanie zaświadczenia A1 w odniesieniu do S. L. (1). W informacji składanej w celu

wydania zaświadczenia podano, że ubezpieczony będzie wykonywał pracę w G. w Belgii. Czas pracy określono na 30% w Polsce i 70% za granicą. Wnioskowano o wydanie zaświadczenia na okres od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 3 sierpnia 2014 r. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do ubezpieczonego w okresie od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 3 sierpnia 2014 r. Następnie (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o zmianę danych w wydanym zaświadczeniu A1 w związku z faktem, iż okres pracy za granicą uległ zmianie. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do S. L. (2) w okresie od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 21 lipca 2014 r. W dniu 30 lipca 2014 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z kolejnym wnioskiem o wydanie kolejnego zaświadczenia A1 w odniesieniu do S. L. (1). W informacji składanej w celu wydania zaświadczenia podano, że ubezpieczony będzie wykonywał pracę w G. w Belgii. Czas pracy określono na 30% w Polsce i 70% za granicą. Wnioskowano o wydanie zaświadczenia na okres od dnia 3 sierpnia 2014 r. do dnia 30 września 2014 r. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do ubezpieczonego w okresie od dnia 3 sierpnia 2014 r. do dnia 30 września 2014 r. Następnie (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o zmianę danych w wydanym zaświadczeniu A1 w związku z faktem, iż okres pracy za granicą uległ zmianie. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do S. L. (2) w okresie od dnia 3 sierpnia 2014 r. do dnia 19 września 2014 r. W dniu 26 września 2014 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. i S. L. (1) zawarli kolejną umowę zlecenia na okres od dnia 1 października 2014 r. do dnia 1 października 2015 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o wydanie zaświadczenia A1 w odniesieniu do S. L. (1). W informacji składanej w celu wydania zaświadczenia podano, że ubezpieczony będzie wykonywał pracę w G. w Belgii. Czas pracy określono na 30% w Polsce i 70% za granicą. Wnioskowano o wydanie zaświadczenia na okres od dnia 5 października 2014 r. do dnia 24 grudnia 2014 r. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do ubezpieczonego w okresie od dnia 5 października 2014 r. do dnia 24 grudnia 2014 r. Następnie (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. o zmianę danych w wydanym zaświadczeniu A1 w związku z faktem, iż okres pracy za granicą uległ zmianie. Organ rentowy wydał zaświadczenie A1 potwierdzające, że ustawodawstwo polskie jest ustawodawstwem mającym zastosowanie do S. L. (2) w okresie od dnia 5 października 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r. W dniu 29 grudnia 2015 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynęło pismo belgijskiej instytucji ubezpieczeniowej (...) z prośbą o weryfikację formularzy A1 okazanych w trakcie kontroli pracowników firmy (...) sp. z o.o. w miejscu wykonywania pracy w Belgii. W związku z powyższym Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeprowadził kontrolę u płatnika składek (...) sp. z o.o. w zakresie zgłaszania danych do celów ubezpieczeń społecznych oraz w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest zakład. Celem kontroli było zweryfikowanie, czy osoby zatrudnione przez płatnika składek faktycznie wykonywały pracę w dwóch krajach członkowskich UE tj. w Polsce i w Holandii i czy spełnione zostały warunki, aby za osoby pracujące za granicą były opłacane składki na ubezpieczenia w Polsce. W toku kontroli G. S. - osoba upoważniona do reprezentowania płatnika składek – zeznał, że pracownicy i zleceniobiorcy wysyłani przez płatnika do pracy za granicą wykonują pracę w stoczniach i rafineriach. Dokładne miejsca świadczenia pracy są wskazane w zaświadczeniach A1 wystawionych dla każdej z osób. Płatnik składek nie przedłożył organowi rentowemu dokumentów potwierdzających fakt wykonywania pracy w Polsce przez osoby wysyłane do pracy za granicą. W związku z powyższym decyzją nr (...) z dnia 30 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że D. C., zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik przez płatnika (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie podlega polskiemu ustawodawstwu w okresie od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 10 maja 2014 r. jednocześnie uchylając zaświadczenie A1 o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej, wystawione dla D. C. na okres od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 11 lipca 2014 r. Jak również decyzją z tej samej daty nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że S. L. (1), zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik przez płatnika (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie podlega polskiemu ustawodawstwu w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r. jednocześnie uchylając zaświadczenia A1 o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do

osoby uprawnionej, wystawione dla ubezpieczonego na okresy od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 16 maja 2014 r., od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 21 lipca 2014 r. od dnia 3 sierpnia 2014 r. do dnia 19 września 2014 r. oraz od dnia 5 października 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r.

Rozstrzygając sprawę niniejszą Sąd Okręgowy kierował się zasadami wynikającymi z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (zwanego dalej rozporządzeniem podstawowym) oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (zwanego dalej rozporządzeniem wykonawczym).

W preambule rozporządzenia nr 883/2004 wskazano, m.in., że: (15) Niezbędne jest poddanie osób przemieszczających się we Wspólnocie systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu mających tu zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać, (17a) W przypadku gdy dana osoba zostaje objęta zakresem zastosowania ustawodawstwa państwa członkowskiego zgodnie z tytułem II niniejszego rozporządzenia, w ustawodawstwie właściwego państwa członkowskiego należy określić warunki przystąpienia do systemu oraz nabywania prawa do świadczeń, przy jednoczesnym poszanowaniu prawa wspólnotowego, (18) W określonych sytuacjach, które uzasadniają inne kryteria stosowalności, niezbędne jest odstępianie od tej ogólnej zasady, (18a) Zasada stosowania jednego ustawodawstwa ma wielkie znaczenie i powinna zostać wzmocniona. Nie powinno to jednak oznaczać, że samo przyznanie świadczenia, zgodnie z niniejszym rozporządzeniem, obejmującego płatność składek ubezpieczeniowych lub objęcie ubezpieczeniem beneficjenta powoduje, że ustawodawstwo państwa członkowskiego, którego instytucja przyznała to świadczenie, staje się ustawodawstwem mającym zastosowanie do tej osoby.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż rozstrzygając sprawę niniejszą, zasadami tymi należy się kierować. Jednocześnie tenże Sąd wskazał, że zgodnie z art.11 ust.1 rozporządzenia podstawowego, zasadą ogólną jest, że osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego.

Analizując normę wynikającą z art.11 ust.1 rozporządzenia podstawowego Sąd Okręgowy miał na względzie, że oznacza to z jednej strony, że osoba przemieszczająca się w obrębie Unii nie może być pozbawiona ochrony socjalnej (wyłączona z systemu zabezpieczenia społecznego jakiegokolwiek państwa członkowskiego), z drugiej natomiast strony nie jest dopuszczalne podwójne obciążanie zainteresowanego z racji konieczności podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego więcej aniżeli jednego państwa członkowskiego.

Kwestia ta miała decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej, bowiem Sąd Okręgowy nie mógł spowodować sytuacji, w której osoba wykonująca pracę najemną (żądająca ustalenia ustawodawstwa właściwego) nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu (lub będzie podlegała ustawodawstwu więcej niż jednego państwa) – por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2012r. (II UK 333/12, OSNP 2014/3/47). Taki skutek jest niezgodny z celem art.48-51 TWE (art.39 i 42 w tekście skonsolidowanym), którym jest zapewnienie, aby pracownicy, w rezultacie wykonywania prawa do swobodnego przepływu nie tracili korzyści należnych im z zabezpieczenia społecznego na podstawie ustawodawstwa danego państwa członkowskiego (por. wyroki ETS z 10 września 1994r., C-12/93, A.Drake, z 26 maja 2005 r., C-249/04, J.Allard, z 10 czerwca 1986 r., 60/85. M.E.S.Luijten). Wykładni przepisów rozporządzenia podstawowego należy dokonywać w świetle art.42 TWE, który ma na celu ułatwienie swobodnego przepływu pracowników, co oznacza, że pracownicy migrujący nie powinni tracić uprawnień do świadczeń z zabezpieczenia społecznego ani otrzymywać świadczeń w niższej wysokości, tylko dlatego, że korzystają z prawa do swobodnego przepływu, które przyznaje im traktat (por. wyrok ETS z 20 maja 2008 r., C-352/06 Bosmann).

Zdaniem Sądu Okręgowego, powyższe rozważania miały decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie, bowiem determinują one analizę okoliczności faktycznych w sprawie przez pryzmat przepisów koordynacyjnych.

Bezspornie w odniesieniu do ubezpieczonych D. C. i S. L. (1) wydane zostały zaświadczenia A1, w których ustalono, że ustawodawstwem właściwym dla tych pracowników z zakresu ubezpieczeń społecznych jest ustawodawstwo polskie. Pracownik jak wynikało z zaświadczeń A1, podlegał w spornym okresie ustawodawstwu polskiemu z zakresu ubezpieczeń społecznych. Abstrahując w tym miejscu od faktu, iż decyzja ta wydana została niejako automatycznie, bez sprawdzenia, czy spełnione zostały przesłanki do ustalenia ustawodawstwa polskiego jako ustawodawstwa właściwego, niewątpliwym jest, że zaświadczenia takie zostały wydane przez organ rentowy.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy uznał, że D. C. i S. L. (1) wykonywali pracę poza granicami Polski. Wnioskodawca nie wykazał – zgodnie z art. 232 k.p.c. – by ww. pracowali na terenie Polski. Sąd Okręgowy uznał więc, że obaj ubezpieczeni pracowali w Belgii, tak bowiem wskazano w informacji składanej w celu wydania zaświadczeń A1.

Rozważając więc, które przepisy rozporządzeń podstawowego i wykonawczego winny mieć zastosowanie, Sąd wskazał, że przepis art. 11 rozporządzenia nr 883/2004 określa ogólne zasady dotyczące podlegania ustawodawstwu danego Państwa Członkowskiego. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu, osoby, do których stosuje się rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia. Przepis ust. 3 pkt a rozporządzenia stanowi, że zgodnie z przepisami art. 12 do 16 rozporządzenia osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Przepis art. 13 cyt. rozporządzenia określa ustawodawstwo właściwe dla osób wykonujących pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich: ust. 1 reguluje kwestie ustawodawstwa właściwego dla osoby, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej Państwach Członkowskich, ust. 2 – dla osoby, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, a ust. 3 – dla osoby, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich. Zgodnie z ust. 3 cyt. przepisu, osoba taka podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1. Przepisy dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ujęte zostały w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. (Dz. Urz. UE serii L nr 284/1 z dnia 30 października 2009 r.). W rozporządzeniu tym (w jego art. 14) zawarto m.in. szczegółowe uregulowania dotyczące stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego, tj. rozporządzenia nr 883/2004. W dodanym z dniem 28 czerwca 2012 r. art. 14 ust. 5b postanowiono, że do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego nie będzie brana pod uwagę praca o charakterze marginalnym. Wskazano przy tym, że art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem. W art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 ujęta została procedura stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego. Zgodnie z nią osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (ust. 1). Instytucja ta niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów

art. 14 rozporządzenia wykonawczego. W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia zgodnie z warunkami ustalonymi powyżej, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej (ust. 6).

Biorąc pod uwagę fakt, że ubezpieczeni wykonywali pracę za granicą, nie pracowali zaś na terenie Polski, zastosowanie winna znaleźć dyspozycja art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004. Nie wykonywali oni pracy na terenie innego państwa; nie można przyjąć, by wykonywali pracę na terenie dwóch państw członkowskich. Zgodnie zaś z art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004, osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Ta okoliczność ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem determinuje przepisy proceduralne, które winny być stosowane przez organ rentowy. Dla ustalania ustawodawstwa właściwego w każdym innym przypadku aniżeli ze spektrum przypadków, do których może znaleźć art. 13 rozporządzenia 883/2004, stosuje się procedurę przewidzianą w art. 6 rozporządzenia 987/2009 (por. K. Ślebzak, Ustalanie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009 PiZS 7/2014 s. 4-5). Art. 6 (podobnie jak art. 16) rozporządzenia wykonawczego dotyczy procedury uzgodnieniowej, która obejmuje każde inne postępowanie w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego aniżeli ustalanego na podstawie art.13 rozporządzenia 883/2004, w którym owo ustalenie może wywoływać wątpliwości spory pomiędzy instytucjami poszczególnych państw członkowskich (ibidem, s.5)

Jednakże przed przystąpieniem do rozważań odnoszących się do procedury określonej w art.6 rozporządzenia wykonawczego, Sąd Okręgowy nie mógł pominąć, że skoro w stosunku do ubezpieczonych wydane zostało zaświadczenie A1, to zgodnie z art.5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego, dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, w razie pojawienia się wątpliwości w odniesieniu do informacji przedstawionych przez zainteresowanych, do ważności dokumentu lub dowodów potwierdzających lub do dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się zawarte w nim informacje, instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania przystępuje, w zakresie, w jakim jest to możliwe, na wniosek instytucji właściwej, do niezbędnej weryfikacji tych informacji lub dokumentów.

Kwestii wycofania dokumentów wydanych przez instytucję państwa członkowskiego, a stanowiących poświadczenie sytuacji danej osoby nie można – w kontekście art. 5 rozporządzenia wykonawczego – rozpatrywać w oderwaniu od postanowień Decyzji nr A1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004. Postanowienia tej decyzji odnoszą się m.in. do zagadnień dotyczących wartości prawnej dokumentów i dowodów potwierdzających stanowiących poświadczenie sytuacji danej osoby – art. 5 rozporządzenia wykonawczego (co wynika wprost z początkowych zapisów decyzji).

Zgodnie z pkt 1 a Decyzji, ustanawia ona zasady stosowania procedury dialogu i koncyliacji, która może być wykorzystywana, gdy istnieje wątpliwość co do ważności dokumentu lub prawidłowości dowodów potwierdzających stanowiących poświadczenie sytuacji osoby dla celów stosowania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 lub rozporządzenia (WE) nr 987/2009. Zatem winna mieć ona zastosowanie na etapie postępowania przed organem rentowym w sprawie niniejszej. Sąd Okręgowy podkreślił, że jednym z zadań zasad stosowania procedury dialogu i koncyliacji jest wykluczenie możliwości doprowadzenia do sytuacji, w której ubezpieczony wyłączony zostanie z systemu ubezpieczeń społecznych jakiegokolwiek państwa członkowskiego.

Stosownie zatem do pkt 6 decyzji, w przypadku wystąpienia jednej z sytuacji, o której mowa w pkt 1, instytucja występująca zwraca się do instytucji wezwanej o niezbędne wyjaśnienia dotyczące jej decyzji oraz, w stosownych przypadkach, o wycofanie lub orzeczenie nieważności danego dokumentu lub o dokonanie przeglądu lub unieważnienie jej decyzji. W myśl pkt 7 decyzji, instytucja występująca uzasadnia swój wniosek, wskazując na zastosowanie niniejszej decyzji, oraz dostarcza dowodów potwierdzających, stanowiących podstawę jej wniosku. Instytucja ta wskazuje osobę do kontaktu na okres pierwszego etapu procedury dialogu.

Jeżeli zatem założyć, że wpłynęło jakieś pismo instytucji ubezpieczeniowej innego państwa, organ rentowy winien następnie podjąć działania opisane w pkt 8-10 decyzji. I tak: stosownie do pkt 8 decyzji, instytucja wezwana niezwłocznie potwierdza, poprzez email lub faks, otrzymanie wniosku, najpóźniej w terminie 10 dni roboczych od dnia jego otrzymania. Instytucja ta także wskazuje osobę do kontaktu na okres pierwszego etapu procedury dialogu. Zgodnie z pkt 9 decyzji, w możliwie najkrótszym czasie, najpóźniej w terminie trzech miesięcy od dnia otrzymania wniosku, instytucja wezwana informuje instytucję występującą o wyniku przeprowadzonego przez nią dochodzenia. Natomiast w myśl pkt 10 decyzji, instytucja wezwana informuje instytucję występującą o potwierdzeniu pierwotnej decyzji, jej uchyleniu lub wycofaniu dokumentu albo stwierdzeniu jego nieważności. Instytucja ta zawiadamia także osobę zainteresowaną oraz, w stosownych przypadkach, jej pracodawcę, o swojej decyzji oraz o procedurach zaskarżenia tej decyzji, przewidzianych w jej prawie krajowym. Zdaniem Sądu, w przedmiotowej sprawie organ rentowy nie wykazał – zgodnie z obowiązkiem dowodzenia wynikającym z art. 232 k.p.c. – że belgijska instytucja ubezpieczeniowa wystąpiła do organu rentowego, zaś organ rentowy (po dokonaniu czynności kontrolnych) poinformował ją następnie o wycofaniu zaświadczeń A1 i ustaleniu, że w odniesieniu do ubezpieczonych nie ma zastosowanie ustawodawstwo polskie z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Czynności powyższe powinny być wykonane przed złożeniem odwołania przez wnioskodawcę. Dopiero bowiem złożenie odwołania może skutkować zawieszeniem procedury dialogu i koncyliacji, jednakże nastąpić to może wyłącznie na skutek złożenia odwołania od decyzji – wszystkie zatem poprzedzające etapy postępowania powinny mieć miejsce. Organ rentowy, jak już wskazano – a co było, zdaniem Sądu Okręgowego, niekwestionowane – w istocie nie pozostawał w kontakcie z żadną z instytucji ubezpieczeniowych innych krajów członków Unii Europejskiej. Co prawda przeprowadził kontrolę na skutek zawiadomienia go przez instytucję belgijską, jednak nie budziło wątpliwości Sądu Okręgowego, iż mimo, że organ ustalił wykonywanie przez ubezpieczonych pracy wyłącznie w Belgii, nie podjął żadnych działań w celu poinformowania odpowiednich instytucji o poczynionych ustaleniach i wydanych decyzjach.

Za całkowicie błędne Sąd uznał stanowisko organu rentowego, że w niniejszej sprawie znaczenie miało pismo instytucji belgijskiej. Pisma instytucji belgijskiej nie można było traktować jako wyrażenie wątpliwości przez tą instytucję ubezpieczeniową. Pismo to dotyczy 7 pracowników, którzy pracowali w A.. Osoby te konkretnie zostały wymienione w tym piśmie i nie było wśród nich zainteresowanych w niniejszej sprawie. Co więcej, z pisma belgijskiej instytucji ubezpieczeniowej wynikało, że przedmiotem jej zainteresowania była przede wszystkim autentyczność okazanych dokumentów A1. Nie chodziło więc o wszystkie osoby pracujące u wnioskodawcy, nie chodziło też o badanie zasadności wydania zaświadczeń A1, lecz o sprawdzenie, czy takie dokumenty w istocie zostały wydane.

W istocie więc w sprawie niniejszej występuje taka sytuacja, że na skutek decyzji organu rentowego ubezpieczeni zostali wyłączeni z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych; stwierdzono, że ustawodawstwo polskie z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma do nich zastosowania. Jednocześnie w toku całego postępowania organ rentowy nie wykazał, by stwierdzone zostało (w sposób formalny) podleganie przez nich innemu systemowi ubezpieczeń społecznych. Kwestia ta ma istotne znaczenie w sprawie niniejszej.

Z uwagi na to, że w odniesieniu do pracownika ustawodawstwo winno zostać określone w oparciu o art. 11 rozporządzenia podstawowego (a więc nie w trybie art.16 rozporządzenia wykonawczego), zastosowanie winna mieć procedura określona w art. 6 rozporządzenia wykonawczego.

Stosownie do treści art. 6 ust.1 rozporządzenia wykonawczego, o ile rozporządzenie wykonawcze nie stanowi inaczej, w przypadku rozbieżności opinii pomiędzy instytucjami lub władzami dwóch lub więcej państw

członkowskich w odniesieniu do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, zainteresowany tymczasowo podlega ustawodawstwu jednego z tych państw członkowskich, przy czym ustawodawstwo to jest określane w następującej kolejności:

a) ustawodawstwo państwa członkowskiego, w którym osoba ta rzeczywiście wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek, o ile praca najemna lub praca na własny rachunek jest wykonywana tylko w jednym z państw członkowskich;

b) ustawodawstwo państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, jeżeli zainteresowany wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w dwóch lub więcej państwach członkowskich i wykonuje część swej pracy lub prac w państwie członkowskim miejsca zamieszkania lub w przypadku, gdy osoba zainteresowana nie wykonuje pracy najemnej ani pracy na własny rachunek;

c) we wszystkich innych przypadkach ustawodawstwo państwa członkowskiego, o którego zastosowanie wystąpiono najpierw, w przypadku gdy osoba zainteresowana wykonuje pracę lub prace w dwóch lub więcej państwach członkowskich.

W przedmiotowej sprawie, organ rentowy wydał zaświadczenia A1 w odniesieniu do ubezpieczonych. Zatem przed ostatecznym ustaleniem ustawodawstwa właściwego w związku z uchyleniem zaświadczeń A1, winno zostać ustalone ustawodawstwo tymczasowe, co bezsprzecznie nie zostało uczynione.

W takim przypadku oddalenie odwołania skutkowałoby w istocie sytuacją, do której sąd żadną miarą doprowadzić nie mógł, a mianowicie brakiem jakiegokolwiek ustawodawstwa właściwego dla ww. ubezpieczonych. Na skutek zaniechań organu rentowego, które nie mogły być sanowane w postępowaniu sądowym, nie było możliwe rozstrzygnięcie sprawy w żaden inny sposób. Organ rentowy, mimo zobowiązań Sądu, nie wykazał, by stosował procedury przewidziane w rozporządzeniu wykonawczym, by ustalone zostało ustawodawstwo właściwe dla pracownika (w drodze uzgodnień). Zaniechanie kontaktu z instytucjami ubezpieczeniowymi skutkuje – w przypadku oddalenia odwołania – wyłączeniem pracownika z jakiegokolwiek systemu ubezpieczeń, co jest absolutnie niedopuszczalne.

Z uwagi na to, że wnioskodawca we wnioskach o wydanie zaświadczenia A1 wskazywał, że podstawę ustalenia ustawodawstwa polskiego stanowi art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, Sąd rozważał, czy zastosowanie winna znaleźć procedura z art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Bezsprzecznie organ rentowy wydał zaświadczenie A1, a następnie prowadził postępowanie kontrolne, które miało na celu ustalenie, czy osoby zatrudnione wykonywały pracę w Polsce w wymiarze uzasadniającym ich podleganie ubezpieczeniom w kraju, bądź też zwlekał z wydaniem takiego zaświadczenia do czasu zakończenia kontroli, doprowadzając jednak do upływu okresu na jaki owo zaświadczenie miałyby zostać wydane. Jak wskazywał Sąd Apelacyjny w Gdańsku, ostateczną decyzję wydaje instytucja ubezpieczenia społecznego kraju, w którym złożono wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Skoro pozwany wydał poświadczenie podlegania ubezpieczeniom po czym nabrał wątpliwości co do słuszności wydanego poświadczenia, to w takiej sprawie powinno najpierw dojść do ustalenia właściwego ustawodawstwa w drodze decyzji tymczasowej, doręczonej właściwemu organowi zagranicznemu na podstawie 16 ust.1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Dopiero po zaakceptowaniu (również milczącym) przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową takiej decyzji lub przeprowadzeniu wzajemnych uzgodnień w drodze procedury koncyliacji, możliwe jest wydanie decyzji ostatecznej (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 26 czerwca 2017 r., III AUa 1876/16).

Sąd Okręgowy w postępowaniu odwoławczym od takiej decyzji, skupił uwagę na zachowaniu właściwej procedury wydania decyzji, gdyż jego kompetencje do oceny stanu prawnego w innym państwie unijnym podlegają ograniczeniom, wynikającym również z konieczności sprawnego i szybkiego załatwiania takich spraw. Celem przepisów koordynacyjnych było wprowadzenie mechanizmu efektywnego, transparentnego i szybkiego rozstrzygnięcia sporów o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co

do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004). Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego oraz marginalnego charakteru pracy najemnej w systemie prawnym państwa wykonywania pracy, podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Nie może budzić wątpliwości, że instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa z uwagi na marginalny charakter takiej pracy w jednym z państw unijnych, lecz trzeba podkreślić, iż może chodzić jedynie o wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do wnioskodawcy, z uwzględnieniem art.13 rozporządzenia nr 883/04 i odpowiednich przepisów art.14 rozporządzenia nr 987/2009. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego, wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie znajduje również decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U.UE. C 106 z 24 kwietnia 2010 r.). Poinformowanie więc przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, wymaga - ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym - zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art.16 rozporządzenia nr 987/2009. Informacja, o której mowa, jest podstawą do niezwłocznego, lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia podstawowego. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwu miesięcy, w czasie których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 listopada 2016 r., I UK 370/15). Instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, lecz może chodzić jedynie o wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewności co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może rozstrzygać sama, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego, wskazanego w szczególności w art. 6, art. 15 oraz art. 16 rozporządzenia wykonawczego, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie ma również decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U.UE. C 106 z 24 kwietnia 2010 r.) - por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2016 r., I UZ 22/16.

Wydanie decyzji o ustaleniu ustawodawstwa właściwego musi poprzedzać wymagana przez art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego procedura, a jej brak (niemożliwy do "naprawienia" w postępowaniu sądowym) oznacza, że organ rentowy, nie uzyskując stanowiska instytucji właściwej państwa świadczenia pracy najemnej, dokonał samodzielnej oceny ustawodawstwa właściwego. Tego rodzaju rozstrzygnięcie nie tylko leży poza kompetencją organu rentowego, ale także nie stanowi decyzji co do istoty sprawy, którą wywołał wniosek o ustalenie ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, obligujący do wspólnego porozumienia z instytucją właściwą państwa wykonywania pracy.

W sytuacji, gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego - ze względu na wysokość składek (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 26 czerwca 2017 r., III AUa 1876/16).

Z powyższych względów, nie mogąc doprowadzić do wyłączenia D. C. i S. L. (1) z jakiegokolwiek systemu ubezpieczeń społecznych na podstawie przywołanych przepisów oraz art. 477¹⁴§2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone decyzje i stwierdził, że S. L. (1) zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik (...) sp. z o.o. w R. podlega polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r. (punkt I) oraz że D. C. zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik (...) sp. z o.o. w R. podlega polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 10 maja 2014 r. (punkt II) W punkcie III Sąd Okręgowy orzekł o kosztach zastępstwa procesowego, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c., obciążając nimi organ rentowy. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego została ustalona w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia odwołania), tj. w kwocie 360 zł (180 zł x 2).

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie przepisu prawa materialnego:

- art. 11 ust. 3a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych (DZ. Urz. UE nr L 284/1 z 30.10.2009 ze zm.) poprzez jego nie zastosowanie mimo, iż ubezpieczeni wykonywali pracę poza granicami Polski.

- błędną wykładnię art. 16 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 r. z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania Rozporządzenia nr 883/2004 (Dz. U. UE L 284/1 z 30.10.2009r., ze zm.) poprzez uznanie, iż organ rentowy nie zastosował w toku swojego postępowania właściwej procedury ustalenia tymczasowego ustawodawstwa;

- niewłaściwe zastosowanie art. 13 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych (DZ. Urz. UE nr L 284/1 z 30.10.2009 ze zm.) poprzez uznanie, iż ubezpieczony: S. L. (1) podlega polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 30 listopada 2014 r. D. C. podlega polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 9 maja 2014 r. do dnia 10 maja 2014 r.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania wnioskodawcy, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego skutkowałą uchyleniem zaskarżonego wyroku i poprzedzających

go decyzji organu rentowego i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Przystępując do rozpoznania wywiezionej przez pozwanego apelacji, Sąd Odwoławczy w pierwszej kolejności wskazał, że podziela ustalenia faktyczne i wnioski Sądu I instancji w zakresie braku przeprowadzenia przez organ rentowy właściwej procedury koordynacyjnej.

Pozwany oczywiście - co zaznaczył również Sąd I instancji - miał prawo zmienić swoją ocenę, co do sytuacji D. C. i S. L. (1) i wydać decyzję stwierdzającą brak podlegania polskiemu systemowi ubezpieczeń mimo wcześniejszego zaświadczenia wydanego

na formularzu A1, gdyż nie ma żadnych przepisów, które uniemożliwiłyby organowi rentowemu zmianę zdania w zakresie podlegania przez konkretną osobę ubezpieczeniom społecznym w kraju, który dany organ rentowy reprezentuje. Takich przepisów nie zawiera ani rozporządzenie nr 883/2004, ani rozporządzenie wykonawcze nr 987/2009. Ponadto, w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 wprost przewidziano, że dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody to potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. A zatem, przepisy prawa europejskiego wprost przewidują możliwość wycofania lub uznania za nieważne dokumentów poświadczających sytuację danej osoby m.in. w zakresie podlegania systemowi ubezpieczeń społecznych danego kraju (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2017 r., II UZ 109/17, niepub.).

Czym innym jest natomiast kwestia tego, czy pozwany mógł samodzielnie wydać decyzję stwierdzającą, że D. C. i S. L. (1) nie podlegają polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych, z pominięciem sytuacji prawnej tej osoby wynikającej z wydanych wcześniej zaświadczeń na formularzu A1 i bez wszczęcia procedury koordynacji. Należy zaznaczyć, iż dla ustalenia ustawodawstwa właściwego w każdym innym przypadku aniżeli ze spektrum przypadków, do których może znaleźć zastosowanie art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 (tj. wykonywania pracy najmuje w dwóch lub więcej państwach członkowskich), stosuje się procedurę przewidzianą w art. 6 rozporządzenia nr 987/2009 (por. K. Ślebzak Ustalanie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009 PiZS 7/2014 s. 4-5). Przepis art. 6 rozporządzenia nr 987/2009 reguluje procedurę uzgodnieniową we wszystkich tych sytuacjach, w których nie stosuje się przepisu art. 13 rozporządzenia nr 883/2004.

Stosownie do art. 6 rozporządzenia nr 987/2009 w przypadku rozbieżności opinii pomiędzy instytucjami lub władzami dwóch lub więcej państw członkowskich w odniesieniu do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, zainteresowany tymczasowo podlega ustawodawstwu jednego z tych państw członkowskich, według kolejności przewidzianej w tym artykule. Procedura zgłaszania uwag i wyjaśniania wątpliwości pomiędzy instytucjami państw członkowskich została uregulowana w Decyzji nr A1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu

i concyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia nr 883/2004. Zgodnie z pkt 6 decyzji, w przypadku wystąpienia jednej z sytuacji, o której mowa w pkt 1 (gdy istnieje wątpliwość, co do ważności dokumentu lub prawidłowości dowodów stanowiących poświadczenie sytuacji osoby dla celów stosowania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 lub rozporządzenia (WE) nr 987/2009; albo gdy istnieje rozbieżność opinii między państwami członkowskimi w zakresie ustalenia ustawodawstwa właściwego), instytucja występująca zwraca się do instytucji wezwanej o niezbędne wyjaśnienia dotyczące jej decyzji oraz, w stosownych przypadkach, o wycofanie lub orzeczenie nieważności danego dokumentu lub o dokonanie przeglądu lub unieważnienie jej decyzji. Natomiast zgodnie z pkt 7 decyzji, instytucja występująca uzasadnia swój wniosek, wskazując na zastosowanie niniejszej decyzji, oraz dostarcza dowody potwierdzające/stanowiące podstawę jej wniosku. Instytucja ta wskazuje osobę do kontaktu na okres pierwszego etapu procedury dialogu.

Podkreślić należy, że instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie nie może sama rozstrzygać wątpliwości,

co do stwierdzenia właściwego ustawodawstwa, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego, wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócić się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych.

Asumpt do zweryfikowania przez pozwanego zasadności wydanych przez niego uprzednio zaświadczeń A1 potwierdzających fakt podlegania przez D. C. i S. L. (1) ustawodawstwu polskiemu stanowiło pismo belgijskiej instytucji ubezpieczeniowej z prośbą o weryfikację formularzy A1. Podkreślić należy, że błędne jest stanowisko organu rentowego, że w niniejszej sprawie miało ono znaczenie. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy pisma instytucji belgijskiej nie można było traktować jako wyrażenie wątpliwości przez tą instytucję ubezpieczeniową. Pismo to dotyczy 7 pracowników, którzy pracowali w A.. Osoby te konkretnie zostały wymienione w tym piśmie i nie było wśród nich zainteresowanych w niniejszej sprawie. Co więcej, z pisma belgijskiej instytucji ubezpieczeniowej wynikało, że przedmiotem jej zainteresowania była przede wszystkim autentyczność okazanych dokumentów A1. Nie chodziło więc o wszystkie osoby pracujące u wnioskodawcy, nie chodziło też o badanie zasadności. Organ rentowy nie zna więc stanowiska belgijskiej instytucji ubezpieczeniowej co do właściwego dla D. C. i S. L. (1) ustawodawstwa. Zatem zasadniczym błędem organu rentowego było zaniechanie powiadomienia belgijskiej instytucji ubezpieczeniowej o wydaniu decyzji uchylających zaświadczenia A1 o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego wydanych dla D. C. i S. L. (1).

Z tych też względów pozwany wydając zaskarżoną decyzję doprowadził do sytuacji, w której D. C. i S. L. (1) w spornym okresie wykonywania pracy nie podlegali ubezpieczeniu żadnego z państw członkowskich. Nie ma podstaw do uznania, że wydanie decyzji stwierdzającej niepodleganie polskiemu ustawodawstwu powoduje automatyczne objęcie ubezpieczeniem społecznym państwa miejsca wykonywania pracy. Konieczne jest w tym zakresie wydanie stosownego zaświadczenia przez państwo, w którym praca jest realizowana.

Reasumując, pozwany nie poinformował belgijskiej instytucji ubezpieczeniowej o poczynionych przez siebie ustaleniach, pozbawiając ich możliwości zajęcia stanowiska w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do D. C. i S. L. (1). Pozwany nie wydał także decyzji tymczasowej przez co również nie uruchomił procedury zmierzającej do ostatecznego określenia ustawodawstwa w ich przypadku. Nie ulega więc wątpliwości, że ZUS poprzez wydanie zaskarżonej decyzji naruszył podstawowe zasady koordynacji ubezpieczeń społecznych.

Wskazać również należy, że Sąd Najwyższy u uzasadnieniu postanowienia z dnia 6 grudnia 2018 r. (II UZ 27/18) w sprawie z odwołania płatnika (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. wskazał, że organ rentowy nie mógł samodzielnie (z urzędu) wydać decyzji stwierdzającej, że pracownik nie podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych z pominięciem sytuacji prawnej tej osoby wynikającej z wydanych wcześniej zaświadczeń na formularzu A1 i bez wszczęcia procedury koordynacyjnej. Dla takich właśnie przypadków, jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny, stosuje się procedurę przewidzianą w art. 6 rozporządzenia nr 987/2009, tj. procedurę uzgodnieniową we wszystkich innych sytuacjach, w których nie ma zastosowania art. 13 rozporządzenia nr 883/2004. Poczynienie ustaleń wymaganych procedurami koordynacyjnymi nie jest możliwe na etapie postępowania sądowego, gdyż podmiotami uprawnionymi do wszczęcia i prowadzenia tych procedur (wymiana informacji i dokumentów ubezpieczeniowych) są właściwe instytucje ubezpieczeniowe państw członkowskich. Ponadto Sąd Najwyższy ocenił jako niezasadne stanowisko organu rentowego wyrażone w zażaleniu, jakoby ustalenie ustawodawstwa właściwego w danej sprawie, czy też podjęcie decyzji o zmianie pierwotnie ustalonego ustawodawstwa, mogło się odbyć wyłącznie w ramach relacji organ rentowy - zainteresowany, skoro procedura w zakresie ustalenia właściwego ustawodawstwa i wydania zaświadczenia A1 została wszczęta na wniosek pracodawcy ubezpieczonego. Dlatego niezbędne jest przeprowadzenie przez organ rentowy takich ustaleń i zebrania takich dowodów w kwestii wykonywania pracy przez zleceniobiorców, które wyczerpią tryb z art. 13 rozporządzenia nr 883/2004, zaś w przypadku potwierdzenia wykonywania pracy tylko

w jednym państwie członkowskim również innych właściwych procedur koordynacyjnych zmierzających do wydania ostatecznej decyzji dotyczącej właściwego ustawodawstwa.

Z tych względów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 477^{14a} k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje i sprawę przekazał bezpośrednio organowi rentowemu do ponownego rozpoznania (pkt 1).

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny rozstrzygnął w punkcie drugim wyroku w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 sierpnia 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.

z 2015 r., poz. 1800) zasądzając od pozwanego na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w R. kwotę 480 zł (240 zł x 2) (por. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 października 2011 r., I UZ 33/11, OSNP 2012/21-22/274).

SSA Bożena Grubba SSA Grażyna Czyżak SSA Iwona Krzeczowska –Lasoń